

ЕЛІПТИЧНІ РЕЧЕННЯ

Чепелюк А. Д., *старший викладач,*
Оріщак І., *студ. ПР-42*

Навколо теми еліптичних речень і досі ведуться дискусії серед науковців, а тому немає їх єдиного визначення та чіткої класифікації. Справа в тому, що практично всі вчені-мовознавці, які займалися цією темою, дають не тільки різні визначення неповного речення, ці визначення також сильно відрізняються одне від одного за класифікацією. Єдиної думки серед них немає. Учені підходять до цього питання з різних точок зору. Якщо критерієм визначення неповноти окремо взятого речення вважати його значеннєву повноту, то виявиться, що майже все наше мовлення складається з «неповних» за змістом речень. Навіть значна частина формально повних речень зв'язного мовлення, узятих поза контекстом, не виражає тієї повноти думки, яку вони мають у контексті.

Речення – одиниця мови, що характеризується структурою, яка дає даній мовній одиниці можливість вживатися як найменший самостійний відрізок мовлення, тобто як мінімальний мовленнєвий добуток. Такою структурою є підметно-присудкова структура. Вона дає реченню відносну незалежність, що виражається в здатності самостійного вживання.

Отже, спираючись на структуру речення, виділяють повні та неповні (еліптичні) речення. Неповними називають речення, в яких пропущений, тобто не представлений словом, один з структурно необхідних синтаксичних членів. Такі речення є засобом мовної економії. Вони вживаються в наступних випадках:

- у відповідях на питання;
- у питаннях, які слідуєть одне за одним, так що одне доповнює інше. Такі питання можуть складатися з одного питального слова;
- в окличних реченнях;
- у формах привітання, прощання, ввічливого звертання;
- у заголовках газетних і журнальних статей, об'явах, вивісках, повідомленнях.

Сфера вживання еліптичних конструкцій є досить широкою. Еліптичні речення вживаються в розмовній мові, де діалог забезпечує природність та невимушеність мови, її неповноту, яка компенсується за рахунок ситуації спілкування; у газетному стилі, так як мета газети

– передати інформацію швидко та стисло, і, при цьому, зацікавити читача.

Типи неповних речень виділяються на різних підставах: по співвідношенню структурних і семантичних властивостей, за умовами вживання, за формою та видом мовлення, по приналежності конструкцій до певного рівня синтаксичної системи і т.д.

По співвідношенню структурних і семантичних властивостей можна виділити:

- а) семантично неповні, але структурно повні речення;
- б) структурно й семантично неповні;
- в) структурно неповні, але семантично повні.

Еліптичні речення бувають синтагматично та парадигматично заповнені.

Між співрозмовниками не виникає непорозумінь, тому що використання еліптичних конструкцій або зрозуміло з попереднього тексту, або має відношення до граматичної конструкції попереднього речення.

При використанні еліпсиса в діалозі мовець завжди усвідомлює, що він хоче виразити, яку тему він не хоче зачіпати в розмові. Еліптичні конструкції використовуються не тому, що мовець не вміє правильно будувати речення, а з певною метою:

- з метою мовної економії;
- для того, щоб сконцентрувати увагу читача чи слухача на головному;
- підкреслити вагомість сказаного;
- для створення відповідної емоційної тональності, передачі певного настрою;
- для відтворення динаміки подій;
- за допомогою еліптичних речень автор робить читача / слухача співавтором висловлювання: тобто дає не повну інформацію, а лише частину чи натяк, залишаючи місце для роздумів, висновків.

Наявність еліптичних конструкцій у структурі мови – природний процес розвитку синтаксису, такі конструкції зустрічаються майже у всіх мовах.

Отже, еліптичні речення мають місце у текстах різних стилів та жанрів і відповідно широкий спектр текстотворчих функцій.